

A'ij ti tira'uyú'uxaca'a í San Pablo a'ímej í mej Gálatas a'uchéejme'ecaa

Pablo pu huá'ateujte'e

¹⁻² Inee, inee i'i Pablo, naíjmi'lica jamuan í ne'ihuaamua'a í mej nee jamuan yé huateí, teen tu yé tejá'amuayu'use'e mú'ejmi mi sej e'etiújse'ire mu'iicacíe u Galacia. Nee nu ne'ín pú'een sej í ti Dios neja'uta'íteca'a. Capu tevi na'a neja'uta'íteca'a, capu ja'atí ajta na'antíhuau sino a'í pu'u í Jesús ti i'i Ciríistu'u, ajta í táàtajra'an ti a'ín pú'een í Dios ti ra'ajjáj huá'a tzajta'a í mi'ichite.

³ Ché'e a'ín í Dios í tej rájya'upua, ajta a'ín í tavástarala a'íjna í Jesús ti ajta i'i Ciríistu'u, miché'e me'ín r'íi tejamuaatá'an rux'í'evi'ira'a jime'e, miché'e majta r'íi tejamuhuaté'pua'ajte'en í á'amuatzajta'a.

⁴ Ché'e ayén éene'en, a'iné a'í púu í tavástarala huataúra'a ti huámi'ini ta jetze me'ecan ti ij a'ín tu'irájtuaani a'ímej tzajta'a í mej a'ij pua'a titetiújcha'íi í mej yen japuan huachéjme íiyen chaanaca japua. Ayee pu tí'ijxe'eve'e í Dios í tej rájya'upua ti a'ín Jesús ayén huárini.

⁵ A'íj pu jín tiché'e tiyen r'íi tiraatá'an tíj na'a rusén jime'e. Ayee pu'u, ché'e ayén teja'uré'enen.

*Capu máàj niuucari í ti jín hua'irátuaasin a'íjna í
Dios*

6 Jé'ecan nu a'ij pua'a te'utánmua'a ne'íjna jime'e sej siyen ca'anacan mé rúhúa'ana se'íjna ti amuaatajé sej si ra'ará'astijre'en sej a'iné Círístu'u pu a'amua japua huaniú ruxí'evi'ira'a jime'e. Mú'een xu mé rúhúa'ana sej si seicié tira'ancuré'an seica í niuucari í sej nu'u jín huataújtemua'ave'en.

7 Mí ajta caí, capu a'atzu a'ín pú'een sej í niuucari í ti jín Dios amua'irátuaasin. Ayej ne'ase seica mú á'amua'itziite'e sej si caí ché'e rí'í tité'ujmua'ate. Tij mecaí miyen tí'itese'e mej seicié ráaruuren í niuucari ti xaa a'ij tí'itíj jíme'en tí'iraxa í Círístu'u.

8 Aru ti pua'a ja'atí ayén seicié tejá'amua'ixaate'e í niuucari ti caí ayén namuajre'e a'ij tej teri tejamuá'ixaa, ché'e Dios puaíjtzi raatá'an. Capu amín a'ij ja'atí ti pú'een ti ayén seicié tejá'amua'ixaate'e, ti pua'a inee na'ari sej ti tí'ivaire'e u ta japua.

9 Tu'uri tiyen tejá'amua'ixa. Teajtáhua'a tu tiyen tejá'amua'ixaate'e yee ti pua'a ja'atí ayén seicié tejá'amua'ixaate'e seica í niuucari ti caí ayén namuajre'e a'ij tej teri tejamuá'ixaa, ché'e Dios puaíjtzi raatá'an.

10 ¿A'iné setí'imua'atze mú'een neetzi jime'e? ¿Ni qui yee nej niyen ráahuausin í teite tzajta'a mej mi rí'í tinaaseíj nusu nej niyen ráahuausin í Dios jemi ti a'ín xaa rí'í tinaaseíj? ¿Ni qui ayén tejamuá'amitiejte'e nej ne'íjna jín niyen tí'itese'e nej ni rí'í tihua'utá'an í teite? Tí pua'a ayén té'eme'enche'e nej ne'íjna jín tí'itese'e, capu ché'e rí'íríista á'ame'enche'e nej niyen nicu tí'ijvaire'e í Círístu'u.

*Capu nu'u rusej a'ij tirájteu a'ij ti ti'itj jn
t'i'vaire'e í Cirístu'u jemi*

11 Ayee nu tí'ijxe'eve'e, ne'ihuaamua'a, sej si ráamua'ati ti caí ja'atí rusej a'ij tirájteu í niuucari í nej jn tejamuá'ixaa.

12 Canu ra'ancuré'a teite jemi. Capu ja'atí ayén tineemuá'ate, sino í Cirístu'u, a'í pu tinaatasejrate a'íjna ti avítzi'ihuaca'a í Dios jemi.

13 Seajta mú'een, xu'uri ráamua'areeri'i a'ij nej tí'ijri'irejca'a í jéjcu'a'imua net'ij nauj rá'astijre'eca'a í hua'aye'ira a'íme í mej Israél jetze ajtémecan. Na'aranca'anécan nu jn a'ij pua'a huá'aruurejca'a a'ímej í mej Cirístu'u jemi seijre'eca'a. Nee nu tí'itese'eca'a nej hua'antipuá'ajte'en naíjmi'ica.

14 Jaítze'e nu rá'astijre'eca'a í nevaújsimua'a teecan tihuá'aye'ira caí a'íme í nexí'ej teite, í mej Israél jetze ajtémecan, í mej majta miyen tí'itetei net'ij inee. Naíjmi'ica nu huatéemua'iti ne'íjna jime'e í nej raayí'itihua'a í taye'irá.

15-16 Mí ajta Dios, a'í pu na'antíhuau net'ij caí xi huanú'ihua. A'í pu ajta naatajé a'íjna jime'e ti ná'ancu'uvajxi ruxí'evi'ira'a jime'e. Tí'ij í ra'aránajcheca'a nej ráamua'ati a'íjna ti i'i yaujra'an nej ni niyen tihua'utá'ixaate'en huá'a tza-jta'a a'ímej í mej caí Israél jetze ajtémecan. Tí'ij Dios ayén náaru, canu ja'atí jemi a'atanéj ti ij a'ín tinaamuá'aten a'ij nej ti'ití jn niyen huárini.

17 Canu neajta ne'uun a'ujnéj ánti Jerusalén nej ni huá'umuaare a'ímej í mej amuacaí antíhuaviihuaca'a net'ij caí xi inee, sino áiyen

nu ne'uun a'atanéj u Arabia. Aj nu ni'ijta ne'uun á'ume u Damasco.

¹⁸ Huaíca nine'ira'a nu ne'uun é'etee. Aj nu ni ne'uun a'ujnéj ánti Jerusalén nej ni ráamua'ati ne'íjna í Pedro. Neajta nu jamuan á'ucatii a'achú cumu hua'apua itieeri.

¹⁹ Seij nu neajta ne'uun a'uséj ne'íjna í Jacobo ti i'i juutzeájra'an í tavástara'a. Canu mááj ja'atí a'uséj ti huá'a jetze ajtémecantaca'a a'íime í mej antíhuaviihuaca'a.

²⁰ Ayeé nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e ti a'ín Dios ajta ramua'aree nej caí hua'itzi jín tejá'amuayu'use'e.

²¹ Neajta á'iyeen, ne'uun u a'ará'a ne'újna í seij chuéjra'a japua u Siria, neajta ne'újna u Cilicia.

²² Majta a'íime í mej me'uun a'uchéjme í mej majta Ciríistu'u jemi seijre'e, capu ja'atí nemua'ajcaa.

²³ A'íi mu'u niuucari namuajraca'a tijín: “A'íi pu yeehui a'ín pú'een í ti ajmí'i a'ij pua'a taruurejca'a. Mí ajta íjii pu yeehui ayén tihua'a'ixaate'e á'aye'i í teite mej mi miyen tira'ará'astijre'en í ye'irá ti ajmí'i ra'antipúa'ajte'emí'icaa.”

²⁴ Majta a'íime, rí'i mú tiraatá'aca í Dios ineetzi jime'e.

2

A'íi mú nu'u ra'ancuré'eví'ití a'ímej í mej tiu'uta'ájtí'ire

¹ Tí'ij ari ayén teuumé'eca a'achú cumu tamuáamuata'a japuan muáacua nine'ira'a, neajtahua'a nu ne'uun a'ujnéj ánti Jerusalén ne'íjna jamuan í Bernabé. Neajta nu ne'ín a'uví'ití í Tito.

2 A'uu nu a'ujnéj ne'íjna jime'e ti Dios ayén ca'aníjra'a naatá'a. A'uu nu tihua'utá'ixaa nain jime'e í niuucari a'ij nej ye'í tihua'ihuá'ixaate'esin ne'ímej í mej caí Israél jetze ajtème'ecan. Aru avíitzi nu jín niyen huaríj huá'a jemi í mej nu'u tihua'ajte'e. Ayee nu een jín huaríj ti ij caí ja'atí tina'antiú'uuni'i a'íjna jime'e a'ij nej rici. Tí pua'a ayén tina'antiú'uuni'i, capu ché'e ti'ití huatévaire'esin a'ij nej rici.

3 Mí ajta caí, capu ayén te'irájraa a'ij mej í seica, tí'ijxe'eve'eca'a a'iné a'íime í mej ti-huá'ajte'eca'a, camu miyen raata'íteca'a a'íjna jime'e í mej ra'antisíjchixi'ín í runavij, a'iné huá'a jetze pu ajtème'ecan í griego a'íjna í Tito.

4 Ayee pu een jín huataseíjre itejmi jemi a'iné seica mú avíitzi jín uteájrupi itejmi tzajta'a mej mi tájeeve a'ij tej ti'itítacha'í iteen í Ciriístu'u jemi ti a'íin ari tu'irájtuaa. A'íí mú miyen ruseíjrataca'a mej nu'u téjmi jetze ajtème'ecan.

Mí majta caí, camu. Metí'ihua'itaca mu'u. Ayee mu'u raxí'eve'eca'a micu mej mi titaata'ajte'en ca'anéjri jime'e.

5 Catu a'atzu hua'utá'a mej mi miyen titaatémua'itín, a'iné ayée tu tí'ijxe'eve'eca'a ti auj ri'íríista á'ara'ani sej ráanamua tzáahuati'ira'a jime'e í niuucari ti jín Dios amua'irátuaasin.

6 Majta a'íime, í mej nú'u huápi'i mú ruxe'eve'e, camu máaj a'ij tirájteu mej mi majta me'ín raanaíjmire'en a'ij nej tihua'ihuá'ixaa í teite í mej caí Israél jetze ajtème'ecan. Ajta, capu ne jetze ruxe'eve'e ti pua'a mej miyen huápi'i

ruxe'eve'e nusu mecaí, a'iné Dios pu ruxí'ej na'a hua'ancuré'evi'itici í teíte, matíj mena'a pua'amé.

7 Mí majta me'ín, matí'ijtá'ij ayén tihua'amitiejte'eca'a ti a'ín Dios ayén che'atá na'a tinaata'aíjte'eca'a ineetzi tíj ajta ayén a'íj tiu'uta'aíjte'eca'a a'íjna í Pedro. Tihua'amitiejte'eca'a ti Dios ayén tinaata'aíjte'eca'a nej ni tihua'utá'ixaate'en a'ímej í mej caí Israel jetze ajtémecan ne'íjna í niuucari ti jín Dios hua'irájtuaani. Mí ajta a'ín, í Pedro, Dios pu ayén tiraata'aíjte'eca'a ti ayén tihua'utá'ixaate'en a'ímej í mej Israel jetze ajtémecan.

8 Ayee pu'u na'a, a'iné a'ín ti tí'imuari'eca'a í Pedro jamuan ti ij tiraata'aíjte'en ti a'ín huá'a jamuan u á'ume'en í mej Israel jetze ajtémecan, a'í pu ayén che'atá na'a tí'imuari'eca'a ineetzi jamuan nej ni huá'a jamuan u á'ume'en í mej caí Israel jetze ajtémecan.

9 Majta me'ín í mej huaíca, a'íjna í Jacobo, ajta a'íjna í Pedro, ajta a'íjna í Juan, a'ii mú a'ín pu'éene'e í mej jee antiújmua'aree a'ímej jemi í seica í mej Dios jemi seijre'e. Tí'ij ari ayén tihua'amitiejte'eca'a ti Dios ayén r'í tinaatá'a, aj mú mi temua'a naa tina'ancuré'evi'iti, majta me'ín temua'a naa te'encuré'evi'iti me'íjna í Bernabé. A'í mú xaa miyen tiraaxí'epi'intare itejmi jime'e tej nu'u huá'a jamuan u á'uju'un a'ímej í mej caí Israel jetze ajtémecan tej ti tiyen tihua'utá'ixaate'en, majta miyen ru jetze mej nu'u a'ímej jemi u á'uju'un í mej Israel jetze ajtémecan.

10 A'íi mu'u tájhuaviiri'i tej nu'u a'ímej autámua'aree teuche'e í mej caí a'ij té'eviicua'lí tej nu'u hua'utévaire'en. Neajta inee, nee nu xaa ahuánca'ane nej ni nex'í'evi'ira'a jín niyen huárini.

Pablo pu ra'ajté'axi a'íjna í Pedro a'ujna já'ahua'a u Antioquía

11 Ajta a'íin í Pedro, tí'ij a'uun a'atanéj u Antioquía, nee nu ra'ajté'axi í jemin, a'iné a'íi pu a'uté'itzee tí'itíj jime'e.

12 Mat'í'ij caí xi á a'atanéj seica í teteca jamuan a'íjna í Jacobo, ayée pu rijcaa a'íjna í Pedro. Huá'a jamuan pu tí'icua'acare'e a'ímej í mej caí Israel jetze ajtémecan. Mí ajta a'íin, mat'í'ij e'iré'ene a'íime í seica, Pedro pu ayén a'utéjche tí ajtára'ani huá'a jemi í mej caí Israel jetze ajtémecan. Capu ché'e huá'ajaahuate'eca'a a'iné huá'atzi'ine'eca'a a'ímej í mej huá'a jetze ajtémecan a'íime í mej miyen ra'antisí'iche í runavij.

13 Majta í seica í mej Israel jetze ajtémecan, camu majta miyen huaríj jé'iyecan jime'e sino miyen hua'itzi jín ruseíjrataca'a a'ij tí ajta huaríj a'íjna í Pedro. A'íj pu jín te'uteujhua'itze ajta a'íjna í Bernabé.

14 Tí'ij ayén tiná'amitíejte'eca'a mej caí miyen r'íi titetiújcha'íica'a tzáahuati'ira'a jime'e a'ij tí tí'itamua'ate í niuucari, mat'í'ij neseíracaa í teite niyen tiraata'ixaa ne'íjna í Pedro tíjín: “Mú'ee pej huá'a jetze ajtémecan í mej Israel jetze huanéj. Mí pajta mú'ee, ayée pepu'u tí'iti'á'acha'íi matíj a'íime í mej caí Israel jetze ajtémecan. Pecaj xaa ne'u piyen tí'iti'á'acha'íi. ¿A'iné een jime'e piyen huá'aruure pe'ímej í mej caí Israel

jetze ajtémecan mej mi miyen te'araúrasten ti-huá'aye'ira a'íime í mej Israél jetze ajtémecan?"

Dios pu ayén naíjmi'ica huirátuaasin matíj mana'a mej té'atzaahuat'e

¹⁵ Teen tu huá'a jetze ajtémecan te'íjna jime'e tej Israél jetze huanéj. Catu huá'a jetze ajtémecan a'ímej í mej auté'itzea'ara í Dios jemi.

¹⁶ Teen tu tiyen ramua'aree a'ij ti een í Dios jemi ti ja'atí ri'éene'ecán jín huateáturan í jemin. Capu xaa ne'u ti'ití a'ij tiraatévaire'en a'íjna í ja'atí ti pua'a nain jín araúrasten a'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta, sino a'í pu xaa ri'éene'ecán jín huateáturan í Dios jemi ti pua'a a'íin ra'ará'astijre'en í Jesús ti ajta i'í Ciríistu'u. Teajta iteen, ayée tu teajta iteen teri rá'atzaahuat'e te'íjna í Ciríistu'u ti ajta i'í Jesús tej ti tiyen ri'éene'ecán jín huateáturan í Dios jemi a'íjna jime'e tej ra'ará'astijre'en te'íjna í Ciríistu'u. Catu xaa ne'u ra'ará'astijre'e te'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta a'iné capu ja'atí ri'éene'ecán jín huateáturaasin í Dios jemi ti pua'a ra'ará'astijre'en a'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta.

¹⁷ Ari ti pua'a ayén te'irájra'ani tej tiyen a'ij pua'a éene'ecan jín huateáturan matíj a'íime í mej caí Israél jetze ajtémecan te'íjna jime'e tej tiyen ráahuausin tej ti tiyen ri'éene'ecán jín huateáturan jemin í Ciríistu'u, ¿a'iné na'aqui huataújmua'a? ¿Ni qui ayén huataújmua'a ti Ciríistu'u ca'aníjra'a tatá'a tej ti tiyen a'ij pua'a ti'itítacha'í? Capu xaa ne'u, capu a'atzu.

¹⁸ Mí neajta inee, ti pua'a neajtahua'a nena'a ra'utéjcheni nej ra'ará'astijre'en í nej nejmí'i raat-apuá'ajtaca'a nej niyen rá'astijre'eca'a, ti pua'a

niyen huárini neajtahua'a, ayée pu huataújmua'a tijín yee na'uté'itze ti'itíj jime'e netí'ij amuacaícan raatapuá'ajtaca'a.

¹⁹ A'íj pu jín, netí'ij rá'astijre'eca'a í niuucari í mej jín tí'aijta, ayée pu teja'uré'ene ti caí huatári'iristareca'a nej nain jín aráne'astijre'en. A'íj pu jín ayén pu huataújmua'a, cu xíee nej huamí'í jemin a'íjna í niuucari í mej jín tí'aijta nej ni ruurican huateáturan í Dios jemi.

²⁰ Naací'í ajta ineetzi mej mi miyen náaruuren matí'ij rá'utatai í Ciríistu'u í cúruu jetze. A'íj nu jín caí ché'e nena'a ruurican huateájturaa sino ruurican nu huateájturaa a'iné Ciríistu'u pu ruurican seijre'e neetzi jetze. Ajta a'ij nej rí'í ti'itíncha'íí íjii nej nauj ratéhua'ira'a, ayée nu aránca'ane ne'íjna jime'e nej ra'ará'astijre'en ne'íjna ti i'í yaujra'an pú'een í Dios. A'íí pu icu naataxí'íeve, ajta huataúra'a ti huámí'íni neetzi jetze me'ecan.

²¹ A'íj nu jín caí mé rúujisin ne'íjna í ti Dios jín rí'í tinaatá'a ruxí'evi'ira'a jime'e. Ayej xaa ne'u, ti pua'a rí'íristanche'e ti ja'atí ayén rí'éene'ecán jín huateáturan í Dios jemi a'íjna jime'e ti nain jín ra'ará'asten a'íjna jime'e í niuucari í mej jín tí'aijta, capu ché'e ti'ití huateva'íre'enche'e ti huamí'í í Ciríistu'u.

3

Jíme'en a'íjna í niuucari í mej jín tí'aijta, ajta í mej té'atzaahuat'e

¹ Mú'een, mi sej Galacia a'uchéjme, caxu a'atzu mé úumua'aree mú'een. ¿A'ataani á'amuaaxíéenereca'a sej si siyen a'ij pua'a mé titeumuá'aren? Mú'ejmi jemi tu temua'a naa

tejamuaatá'ixaa mej rá'utatai me'íjna í Jesús ti ajta í'í Círíistu'u.

² Niché'e seij tejamuaata'íhua'u. ¿A'iné seij si éeni'íci'e ra'ancuré'a í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios? ¿Ni qui se'íjna jín seij rá'astijre'eca'a í niuucari í mej jín tí'aijta na'ari se'íjna jín seij rá'atzaahuate'eca'a í seij ráanamujri'i itejmi jemi?

³ ¿Ni tzaa siyen rí'í huápi'i caí mé teuúmua'aree? Ayeexu ra'utéjhui seij si siyen aráu'jca'ane se'íjna jetze í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. ¿Ni tzaa ayén tejamuá'मितiejte'e seij si siyen raanaíjmire'en seij ra'ará'astijre'en í tavástar'a se'íjna jime'e seij ru jetze a'ij tirá'jteu rujímua'a sena'a? Capu xaa ne'u a'ij tí'irí'iri.

⁴ Naíjmi'i tíj na'a í ti Dios jín rí'í tejamuaatá'a, ¿ni qui ayén tejamuá'aruu ti ij ayén éene'e á'ara'ani ti nain tejá'uveti? Mí ajta, capu xaa ne'u a'ij ámitieere'e ti pua'a nain tejá'uveti nusu caí.

⁵ ¿A'iné een jime'e Dios raata'íteca'a í ruxiéjniu'uca ti a'ín mú'ejmi jemi huateáturan? Ajta, ¿a'iné een jime'e Dios ayén tiu'umuá'iej mú'ejmi jemi a'íjna jime'e ti raaré'an í tí'imuari'ihua ti huápi'i ruxe'eve'e? ¿Ni qui ayén huaríj a'íjna jime'e seij ra'ará'astijre se'íjna í niuucari í mej jín tí'aijta? Capu a'atzu xaa ne'u, sino ayée pu'u huaríj a'íjna jime'e seij rá'atzaahuate'eca'a í tej teri tejamuá'ixaa.

⁶ Ayeepu che'atá na'a té'atzaahuate'eca'a a'íjna í Abraham teecan a'ij ti Dios tiraata'ixaa. A'íj pu jín, Abraham rí'éene'ecán jín huateájturaa í Dios jemi.

⁷ Setá'aj siyen ráamua'aree se'íjna ti jime'en yee matíj mena'a pua'amé í mej té'atzaahuate'e, a'ii

mú nu'u a'íin pú'een í mej jetzen airáane a'íjna í Abraham teecan.

⁸ Ajta, jécua imuá, a'íi pu ayén té'eyu'usi'ihuaca'a í yu'uxari jetze ti Dios ayén tihua'atá'acare'en a'ímej í mej caí Israél jetze ajtémel'ecan mej mi rí'éene'ecán jín huateáturan í jemin a'íjna jime'e í mej té'atzaahuat'e, micu. Ajta a'íin í Dios, amuacaícan pu ayén tiraata'ixaa a'íjna í Abraham teecan a'íjna í niuucari ti jime'en Dios hua'irájtuaani, ayén tijín: “Naíjmi'ica í teite í mej huachéjme íiyen chaanaca japua, nee nu yee rí'í tihua'utá'asin mú'eetzi jime'e.”

⁹ A'íj pu jín, naíjmi'ica í mej té'atzaahuat'e, Dios pu rí'í tihua'utá'asin jamuan a'íjna í Abraham teecan ti ajta rá'atzaahuat'eca'a í Dios.

¹⁰ Mí ajta a'íime í mej ra'ará'astijre me'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta, naíjmi'ica pu puaíjtzi huatá'asin í Dios, a'iné ayée pu té'eyu'usi'i tijín: “Puaíjtzi pu yee tiraatá'asin ja'atí ti na'a ti caí nain jín ra'ará'astijre'en a'íj ti ye'í té'axa jetzen í niuucari í mej jín tí'ajta.”

¹¹ Ajta a'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta, capu rí'írí ti a'íin ayén ráaruuren í ja'atí tí'íj ayén urarí'ene'acan jín huateáturan í Dios jemi. Ayee pu'u éene'e já'araa a'iné ayée pu ajta té'eyu'usi'i tijín: “A'íi pu hui ti rí'éene'e jín huateájturaa í Dios jemi, a'íi pu yee ruuri a'ame a'íjna jime'e, icu, ti a'íin ayén té'atzaahuat'e.”

¹² Tí pua'a ja'atí ayén ra'ará'astijre'en í niuucari í mej jín tí'ajta, capu ayén ruxe'eve'e ti a'íjna ja'atí té'antzaahuat'en, sino ché'e ra'ará'astijre'en pu'u a'íjna í niuucari a'iné ayée pu té'eyu'usi'i tijín: “A'íjna ti yee ayén ra'ará'astijre'en a'íj ti

té'eyu'usi'i í niuucari jetze, a'íi pu yee a'íjna jín rí'i ti'itíújcha'íi a'ame."

Single Line Composer

¹³ Ajta a'íjna í Círístu'u, a'íi pu tu'irájtuaa ti ij caí puaíjtzi táaci'iti a'íjna jime'e tej caí rá'astijre'e í niuucari í mej jín tí'ajta. Puaíjtzi pu xaa raací'i ta jetze me'ecan a'iné ayée pu té'eyu'usi'i tijín: "Puaíjtzi pu yee raatá'asin ja'atí ti na'a mej rá'atatan í ciyej jetze."

¹⁴ Ayee pu a'íjna jín tiráaruu ti ij ayén tihuá'uci'iti a'ímej í mej caí Israél jetze ajtème'ecan a'íjna í ti jín Dios rí'i tiraatá'a a'íjna í Abraham teecan, ti ij ajta tej te'íjna jín té'atzaahuate'e tej tij ra'ancuré'an te'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios a'ij ti a'íin ari te'ataújratziiri'i.

Jíme'en í niuucari í mej jín tí'ajta ajta a'íjna ti jín Dios te'ataújratziiri'i

¹⁵ Casi'i, ne'ihuaamua'a, tiché'e te'íjna jín tiu'utaxáj a'ij ti tí'irineca tej ti teuj yen huachéjme íiyen chaanaca japua. Tí pua'a ja'atí ari ra'uyú'uxaca'a í cuapée jetze í mej jín ra'ancuré'an í tí'á'ara'an í ja'atí ti huamí'i, ti pua'a ari ayén té'eyu'usi'ihua a'ij ti tiraavíjte'e, capu rí'írí ti ja'atí ti'ití máàj jetzen ra'uyú'uxa. Ruxe'eve'e mej ra'ará'astijre'en a'ij ti té'eyu'usi'ihua.

¹⁶ Me'ecui xaa, Dios pu ayén ajmí'i te'ataújratziiri'i ti'itíj jime'e a'íjna jemi í Abraham teecan, ajta a'ímej jemi í mej jetzen a'iránejsin. Aru, capu ayén té'eyu'usi'i í yu'uxari jetze ti ayén tihuá'uci'itíche'e í mej mu'ití a'iránejsin a'íjna í Abraham teecan jetze, sino ti ayén tiráaci'itíche'e

í ti seíj na'a a'iránejsin. Ajta a'ín ti seíj na'a, a'ii pu a'ín pú'een í Ciríistu'u.

17 Ayee pu huataújmu'a a'íjna. Amuacaícan, Dios pu ayén raatá'a í runiuuca í Abraham jemi a'ij ti teja'uré'enejsin. Tí'ijta ari teummé'eca a'achú cumu muáacuacientos nine'ira'a japuan seité japuan tamuáamuata'a, aj pu'i Dios hua'utá'a a'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta. A'íj pu jín, capu ri'írí ti a'ín niuucari ra'uré'uuna a'íjna ti jín Dios amuacaícan tihuau'íjca í Abraham teecan jemi. A'íj pu jín aúche'e tí'ivaire'e a'íjna í ti jín tihuau'íjca.

18 Ayee pu'u tí'een, a'iné ti pua'a tí'ití ayén tiráaci'iti seíj í ja'atí a'íjna jime'e ti a'ín niuucari í mej jín tí'ajta ayén tiraatá'aca, capu ché'e ayée na'a éene'e a'ame ti ayén tiráaci'iti a'íjna jime'e ti ja'atí ayén te'ataújratziiri'í ti ayén nu'u teja'uré'enejsin. Ajta a'ín Dios, a'í pu ruxí'evi'ira'a jín ayén rí'í tiraatá'a a'íjna í Abraham teecan a'iné ayée pu te'ataújratziiri'í.

19 Tí pua'a ayén een, ¿a'iné ti i Dios hua'utá'a a'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta? Ayej xaa ne'u, ayée pu een jín raateájtuaa huá'a jemi mej mi ráamua'aree nain jime'e í mej jín auteájturaa í Dios jemi. Ayee pu éene'e á'ame'enche'e ajta na'a caí huataseíjre'enche'e a'íjna ti jetzen huanéj a'íjna í Abraham teecan a'ij ti ayén Dios tihuau'íjca ti ayén té'eme'enche'e. Ajta a'ín í niuucari í mej jín tí'ajta, capu Dios ruseíj raateájtuaa huá'a jemi, sino a'íme í mej tí'ivaire'e í ta japua, a'í mú majta raaxí'epi'intare mej mi huá'a jemi raateájtuaani me'íjna í niuucari.

20 Ayee pu'u na'a, ti pua'a ayén seijre'e seíj ti

í'ixi'epí'in, a'íi pu tihua'utévaire'esin naíjmi'lica í mej tí'irixaate'e, mej mi ra'antipua'ajte'en. Mí ajta, seij pu'u pú'een í Dios. Ruseíj pu ayén ti-huau'íjca, ajta ruseíj pu raanaíjmire.

Jíme'en í ti jín tí'ivaire'e a'íjna í niuucari í mej tí'ajta

21 ¿A'iné na'a ji? ¿Ni qui ayén huataújmua'a ti seicié té'axa a'íjna jetze í niuucari í mej jín tí'ajta, ajta seicié té'axa a'íjna ti jín Dios te'ataújratziiri'i? Capu xaa ne'u, a'iné ti pua'a ayén tí'iri'iriistache'e ti taatá'acare'en tej rúurijche'e í Dios jemi a'íjna í niuucari ti huateájturaa a'ímejjemi, aj pu xaa, ícu, ri'iriistaca'a tej ri'éene'ecán jín huateáaturan í Dios jemi a'íjna jime'e tej rá'astijre'e te'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta.

22 Mí ajta, a'íjna í niuucari jetze, ayée pu té'axa mej nu'u naími'i miyen auteájturaa í Dios jemi, a'achú mej mena'a pua'amé yen huachéjme íiyen chaanaca japua. Ayee pu een jín té'axa ti ij a'íjna jín ri'iriistan ti a'ín Dios te'ataújratziiri'i ti tihuá'uci'iti a'íjna jime'e mej ra'ará'astijre'en me'íjna í Jesús ti ajta i'i Ciriístu'u. Jee xaa ne'u, ayée pu'u na'a ti a'íjna ti jín Dios te'ataújratziiri'i, a'ímejj pu tí'ici'iti a'ímejj í mej miyen té'atzaahuat'e.

23 Tí'ij caí xi huataseíjre í Ciriístu'u tej ti tiyen ra'ará'astijre'en, ayée pu éeni'ici'e seijre'eca'a cumu tej aiteánami'ihuaca'a a'íjna jime'e ti ca'anín jín tacha'i a'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta. Ayee tu éene'e huateájturaa a'ájná'imua tíj na'a ti yú e'iré'ene tíj íjii ayén huataseíjre a'íjna í tej teri ticu rá'atzaahuat'e.

24 A'íj pu jín, ayén pu tacha'i a'íjna í niuucari ajta na'a caí huataseíjre'en í Círíistu'u tej ti tiyen ri'éene'ecán jín huateáturan a'íjna jime'e tej ra'ará'astijre te'íjna í Círíistu'u.

25 Me'ecui xaa ne'u, a'iné ari huataseíjre í tej jemin rá'astijre'e, capu ché'e tacha'i a'íjna í niuucari í mej jín tí'ajta.

26-27 Naími'i xu yaújmu'a'ame'en pú'een í Dios se'íjna jime'e sej rá'astijre'e se'íjna í Círíistu'u ti ajta i'i Jesús, a'iné Círíistu'u pu á'amuanee'e sej si'i siyen éene'e xá'ara'ani tíj a'íjna, setíj sena'a pua'amé huámuai'ivijhuaca'a í jemin.

28 A'íj pu jín, caí ché'e mé'e já'ahua'a í ti Israél jetze ajtémecan, na'ari ti jí'i Griego. Capu ajta mé já'ahua'a í Círíistu'u jemi í ti jí'i seíj ti ca'anéeri jín tí'imuari'e nusu í ti ruxiéehua jín tí'imuari'e. Capu ajta jetzen ruxe'eve'e í Círíistu'u ti pua'a ja'atí teáata'a pú'eene'en nusu 'íta'a na'a, a'iné naíjmi'i xu Círíistu'u jetze ajtémecan. Mú'een xu xaa seíj teitejra'a pú'een í jemin.

29 Ajta, ti pua'a siyen Círíistu'u jetze ajtémecan, a'íj xu jín seajta yaújmu'a'ame'en pú'een a'íjna í Abraham teecan, ajta a'íj pu tejá'amuaci'iti a'íjna ti jín Dios te'ataújratziiri'i.

4

Círíistu'u pu'u raayí'iti ti rí'i taateájtuaani tí'ij Dios taatéya'upujta

1 Niché'e niyen neajta seíj tiu'utaxáj. A'íjna í ja'atí ti ayén nain tiráaci'iti, meenti auj pá'ari'ista, ayée pu che'atá na'a een tíj ajta seíj ti ca'anéeri jín

tí'imuari'e. Capu amín a'ij ti ari nain ti'á'ara'an pú'een.

² Ruxe'eve'e ti a'ín hua'ará'astijre'en a'ímej í mej racha'íi, í mej me'íjna jín antiújmua'aree mej tiú'ucha'ín nain í ti'á'ara'an ajta na'a caí ari ayén te'araúrasten a'achú pua'an nine'ira'a ti ari p'íti'ihuájxi'epi'íntari'iri'i í táàtajra'an jemi.

³ Ayee pu che'atá na'a éene'e já'araa itejmi jemi. Tí'ij caí xi teja'uré'ene a'ájna xicájra'a ti jetzen tí'itaci'íti a'íjna í ti ari p'íti'ihuájxi'epi'íntari'iri'i, ayée tu éeni'ici'e seijre'eca'a matáj a'íime í mej ca'anéeri jín tí'imuari'e a'iné teuche'e tu rá'astijre'eca'a í tihuá'aye'ira í mej rujímua'a mena'a rájteu í mej Israel jetze ajtéme'ecan.

⁴⁻⁵ Mí ajta Dios, tí'ij ari teja'uré'enen a'íjna xicájra'a ti jetzen ayén raaxí'epi'íntare, a'í pu ruyauj a'uta'íteca'a ti yé ve'ecáanen. Ajta a'ín yaujra'an, a'í pu huanú'ihuaca'a í íita'a jetze, ajta ayén tiraací'i ti ayén tira'ará'astijre'en í niuucari í mej jín tí'aijta, ti ij a'ín hua'irájtuaani a'íme í mej ca'anéeri jín rá'astijre'eca'a me'íjna í niuucari í mej jín tí'aijta, tej ti tiyen ra'ancuré'an nain a'ij ti tiraavíjte'e ti titáaci'íti a'íjna jime'e ti Dios ayén taatéya'upujtaca'a.

⁶ A'iné mú'een xu yaújmua'ame'en pú'een í Dios, Dios pu ye'uta'íteca'a í ruyauj xiéjniu'uca tí'ij a'ín xiéjniu'ucare'ara'an huateáturan í á'amuatza'jta'a. A'íi pu a'ín pú'een í xiéjniu'ucari ti ayén rájee tijín: “Abba, mi pej ní'ya'upua.”

⁷ A'íj xu jín caí ché'e ca'anéeri jín tí'imuari'e sino xu'uri yaújmua'ame'en pú'een. A'iné mú'een

xu'uri yaújmua'ame'en pú'een, Dios pu ajta ayén amuáaruu ti ti'itáj tejamuáaci'iti.

Pablo pu a'ij té'ujmuajca a'ímej jime'e í mej té'atzaahuate'e

⁸ Jéjcuá imuá, setí'ij caí xi ramua'ajcaa í Dios, mú'een xu ca'anéeri jín tihuá'avaire'eca'a a'ímej í mej caí miyen huatasejre mej mi dioosi pu'éene'en muá'ara'ani sino teite mu'u miyen tí'ijxe'eve'eca'a.

⁹ Aru íjii, sej seri ramua'ate í Dios nusu íjii ti Dios rí'i tejamuaatá'a a'íjna jime'e ti á'amuamuahte mú'ejmi, ¿a'iné auj tí'iri'iri ti tí'tí ca'aníjra'a amuaatá'an sej si'i seajtáhua'a ra'ará'astijre'en í tihuá'aye'ira ti caí ti'itáj vaire'e, í ti caí amuatá'acare'e sej rí'i me títeumuámua'are'en? ¿Ni qui siyen huataúra'an sej seajtáhua'a ca'anéeri jín tiu'utévaire'en se'íjna jime'e í niuucari?

¹⁰ Mú'een xu siyen tiraayí'tihua'an se'íjna jime'e ti ari a'ájna teja'uré'ene í xicaj ti jetzen tí'tí a'ij huaríj na'ari í máxcira'i ti jetzen tí'tí teja'uré'enejsin nusu a'ájna tí'ij ari pítí'irici víita'ari tzajta'a ca'ín xíjcata'a. Seajta se'íjna autámua'areeri'i í nine'ira'a í mej jetzen miyen tí'ijri'ire tí'tíj jime'e.

¹¹ A'íj nu jín niyen tí'tzií'ne'e mú'ejmi jime'e. Ayej ne'ase capu tí'tíj huatévai nain í nej jín tiu'umuáariej mú'ejmi tzajta'a.

¹² Ne'ihuaamua'a, ayée nu tejá'amuahuvii sej siyen ríjca netíj inee. Ayee nu neajta tí'tíncha'íca'a setíj mú'een, setí'ij caí xi ramua'ajcaa í niuucari í mej jín tí'aijta. Netí'ij ne'uun á'ucatii a'amua jamuan, caxu tí'tíj jín auteájturaa ineetzi jemi.

13 Netí'ij amuacaícan tejámuaatá'ixaa í niuucari ti jín Dios amua'irájtuaani, ayée nu tí'icui'ican jín niyen huaríj.

14 Jéihua pu huápi'i ámuaatamuári'eristareca'a a'íjna jime'e nej niyen tí'icui'icaa. Mí seajta mú'een, caxu naataxána'ajve. Caxu seajta naatéxiehuataca'a, sino temua'a xu naa tína'ancuré'evi'iti yee cumu nej a'íin pu'éene'en sej ti tí'ivaire'e u ta japua na'ari nej inee a'íin pu'éene'en í Ciríistu'u rusej ti ajta i'i Jesús.

15 ¿A'ii tá'uj tzaa huaríj sej si caí ché'e siyen rí'i naa tiú'ujtemua'ave'e setíj sejmí'i éene'e netí'ij ne'uun á'ucatii a'amua jamuan? Jee xaa ne'u, rí'irí nej niyen raataxáj tzáahuati'ira'a jime'e yee ti pua'a rí'iríistanche'e a'ájná'imua sej siyen huárini, ayée xu ra'itatu'utú'unche'e í á'amuaaji'isi, seajta naatatú'utu'ute'enche'e ineetzi.

16 ¿A'iné na'a qui? ¿Ni seri néjcha'íre'e se'íjna jime'e nej niyen tzáahuati'ira'a jín tejá'amua'ixaate'e?

17 Majta a'íime í teite, jeihua mú á'aviicua'ire'e mej mi amuaatémuaitin mej mi rujímua'a mú'ejmi jime'e huaújtemua'ave'en. Ayee mú tí'ijxe'eve'e tej tij já'ita'a a'utáçine sej si caí ché'e á'aviicua'ire'e téjmi jamuan sino sej si siyen sicu rí'i tihuá'axe'eve'e a'ímej.

18 Naa pu x'epi'in ti pua'a ja'atí á'aviicua'ire'e sej si rí'i tiraatéxe'eve'en. Ajta capu ayén ruxe'eve'e nej ne'uun á'ucatii a'amua jamuan. A'íi pu'u ché'e a'íin a'utéviicua'ire'en a'ij ti tiraavíjte'e a'íjna jime'e ti í'ixi'epi'in.

19 Mí sej ní'iti'irijmua'a, jeihua nu tirajpuaítzi na'ame mú'ejmi jime'e, ayén cumu í 'íita'a ti

ra'utacuí'ine pa'ari'i jime'e. Ayee pu té'eme ajta sena'a caí siyen che'atá sena'a rí'i titetiújcha'íí tǐj a'íjna í Ciríistu'u.

²⁰ Canu a'atzu ramua'aree a'ij nej ye'í huárini mú'ejmi jime'e. Rí'i cu nena'a ne'uun á'ucatiyje'e mú'ejmi jemi nej ni'i caí ché'e tejá'amuayu'use'e nena'a, sino nej ni tejamuá'ixaate'en seneseíraca.

A'íjna í Agar; ajta a'íjna í Sara, í tej jíme'en yaú'itííe tá'ara'ani í mej hua'apua

²¹ Setá'aj siyen tinaatá'ixaate'en mú'een mi sej siyen raxí'eve'e sej si ra'ará'astijre'en se'íjna í niuucari í mej jín tǐ'aijta, ¿ni tzaa secaí siyen tiráanamujri'i a'ij ti té'axa a'íjna jetze í niuucari?

²² Ayee pu té'eyu'usi'i ti nu'u hua'apuaa típe'eristemua'a í mej teteca a'íjna í Abraham teecan. Seij pu nu'u jetzen huanú'ihuaca'a a'íjna í 'íita'a ti nu'u ca'anéeri jín tí'imuari'eca'a, ajta í seij, a'íí pu nu'u jetzen huanú'ihuaca'a a'íjna í 'íita'a ti nu'u ruxiéhua á'uche'ecane'e.

²³ A'íjna ti huanú'ihuaca'a a'íjna jetze í 'íita'a ti ca'anéeri jín tí'imuari'eca'a, a'íí pu nu'u che'atá na'a ayaana éene'en huanú'ihuaca'a matǐj í tǐ'iríi. Ajta nu'u í seij, a'íjna ti nu'u huanú'ihuaca'a jetzen í 'íita'a ti nu'u ruxiéhua á'uche'ecane'e, a'íí pu a'íjna jín huanú'ihuaca'a ti nu'u Dios ayén jín te'ataújratziiri'i.

²⁴ Rí'irí tej tiyen raataxáj ti ayén huataújmua'a a'íjna í niuucari ti ayén té'eyu'usi'i. A'íime í 'uuca í mej hua'apua, ayée mú huataújmua'a í niuucari ti hua'apua ti jín Dios tihuau'íjca í teteca jemi. Seij niuucari pu a'uun é'eme'ecan í jirí japua ti ayén téja'arájtehuuaa tǐjín Sinaí. A'íj mú jetzen a'iránejsin

a'íime í tí'írí í mej tiu'utévaire'esin ca'anéeri jime'e. Ajta a'íjna í niuucari, a'íj píríci a'íjna í 'íita'a tí ayén ántehuaa tíjín Hagar.

²⁵ A'íjna í Hagar, ayée pu huataújmua'a a'íjna í jirí í Sinaí, tí a'uun a'utacá'a u Arabia. Ayee pu ajta huataújmua'a chajta'a tí é'eseijre'e u Jerusalén, a'iné aúche'e pu ca'anéeri jín tí'imuari'e jamuan í yaújmua'ame'en.

²⁶ Ajta a'íjna í Jerusalén tí ta japua é'eme'ecan, a'í pu ruxiéehua á'uche'ecan. Ajta a'í pu pú'een í tanáàna.

²⁷ Ayee pu'u na'a a'iné ayée pu té'eyu'usi'i tíjín:
Pajta mú'ee, tí caí ché'e mua'utacuí'ini, patá'aj ca'anín jín huá'ayeinixi'in.
Ayee pej huárini, a'iné pepu'uri jaítze'e tiyaúumua'a pua'amé mí pej caí ja'anáj autájucataca'a caí a'íjna í 'íita'a tí rucín jamuan huáhuui.

²⁸ Seajta mú'een, ne'ihuaamua'a, ayée xu che'atá sena'a seijre'e tíj a'íjna í Isaac tí a'íjna jín airáane tí jín Dios ayén te'ataújratziiri'i.

²⁹ A'ajná'imua a'íjna í yaujra'an tí ayén che'atá na'a éene'en huanú'ihuaca'a matíj í tí'írí, a'í pu a'ij pua'a tiráaru a'íjna í yaujra'an tí ayén huanú'ihuaca'a a'íjna jime'e í tí'imuari'eri'ire'ara'an í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. Ajta íjii, ayée pu che'atá tí'irineca.

³⁰ Mí ajta, ¿a'iné té'axa í yu'uxari jetze? ¿Ni qui ayén tíjín yee: “Patá'aj yeehui raatamuárite'en pe'íjna í 'íita'a tí ca'anéeri jín tí'imuari'e, pajta yeehui í yaujra'an”? Jee xaa, a'iné capu yee ja'anáj tí'ití tí'ijci'ití a'íjna í yaujra'an í 'íita'a tí ca'anéeri

jín tí'imuari'e, sino "nain pu yee tí'ijci'iti a'íjna í yaujra'an í 'íita'a ti ruxiéehua á'uche'ecan."

³¹ A'íj pu jín, ne'ihuaamua'a, catu te'íjna jetze airáane a'íjna í 'íita'a ti ca'anéeri jín tí'imuari'eca'a. Catu xaa ne'u, sino a'íj tu jetzen airáane a'íjna í 'íita'a ti ruxiéehua á'uche'ecane'e.

5

Mej nu'u caí taúra'acare'en mej ca'anéjri jín tí'imuari'e

¹ Ciriístu'u pu tu'irájtuaa tej ti taxiéehua á'ujjuhua'ane'en. A'íj xu jín, caxu ché'e taúra'acare'en sej siyen ca'anéeri jín tí'imuari'e. A'íj pu xaa á'amuaamári'eristé'e a'ame.

² Neajta inee, i nej i'i Pablo, ayée nu tejá'amua'ixaate'e. Tí pua'a siyen huataúra'an mej ra'antisíjchixi'in í a'amua navij jetze, capu ché'e a'atzu jamuaatévaire'esin í Ciriístu'u.

³ Neajta nu niyen tiraatá'ixaate'esin tzaahuati'ira'a jime'e ja'atí ti na'a ti ayén huataúra'an mej ra'antisíjche í naviira'an jetze, ayée pu ajta ruxe'eve'e ti a'íjn nain jín ra'ará'astijre'en tíj na'a a'ij ti té'eyu'usi'i jetzen í niuucari í mej jín tí'ajta.

⁴ Mú'een, mi sej nu'u siyen rahuauhuau sej si ri'éene'ecán jín huateáturan í Dios jemi, mú'een xu seri mé rúurie se'íjna í Ciriístu'u. Mú'een xu ajtacíj jemin a'íjna í ti rí'i tejamuaatá'a.

⁵ Mí teajta iteen, teen tú te'íjna jetze arátaca'ane í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios te'íjna jime'e tej té'atzaahuate'e. Ayee tu een jín arátaca'anéecan jín rachú'eve'en ti ayén titáaci'iti tej ti tiyen

ri'éene'ecán jín huateáturan í Dios jemi a'ij tej tí'ijxe'eve'e.

⁶ Ayee pu'u tí'een, a'iné í Círíistu'u jemi, capu a'atzu jetzen ruxe'eve'e ti pua'a ja'atí ari ra'antisíjcheca'a í runavij nusu caí. Mí ajta, a'í pu xaa jetzen ruxe'eve'e ti ja'atí ayén hua'utaxí'eve'en í teite a'íjna jime'e ti té'atzaahuate'e tzáahuati'ira'a jime'e.

⁷ Temua'a xu sejmí'i siyen tí'ijri'irejca'a. ¿A'ataani tejamua'antiú'uuni'iri'i sej si caí ché'e siyen rá'astijre'e se'íjna í niucari ti ayén ti'ayajna?

⁸ Capu xaa ne'u ayén ca'aníjra'a amuaatá'aca a'íjna ti á'amujee, sino sej pu ja'atí jetze me'ecan.

⁹ Ayej ne'ase ti ayén che'atá na'a á'amuaruure tíj ajta ayén raruure í pan í mej rana'achite me'íjna í levadura ti'ití. Aj pu'i rárutixi'in nain japua í pan tzajta'a.

¹⁰ Ayee pu tiná'amitiejte'e ti tavástara'a caí amuaatá'a sej seicié tiú'umua'ati. Ajta a'ín í ja'ati ti tejamua'antiú'uuni'i, tavástara'a pu puaíjtzi raatá'asin, ja'atí ti na'a ti ayén rici.

¹¹ Ayee nu tejá'amua'ihua'u, ne'ihuaamua'a, ti pua'a niyen nena'a tejá'amua'ixaate'e ti ayén nu'u tiú'ujxe'eve'e mej ra'antisíjche í runavij, ¿a'iné een jín miyen mauj a'ij pua'a neruure? Tí pua'a niyen tejá'amua'ixaate'e, capu ché'e ja'atí nejaaxiéete'e a'ame a'íjna jime'e nej niyen tejá'amua'ixaate'e ti Círíistu'u huamí'i í cúruu jetze.

¹² Ajta jime'en a'ímej í mej tejamua'antiú'uuni'i, ayée pu tina'aráanajche ineetzi, ti ru'uráxuaahua í nahuaa ti ij nain jín hua'atésijchixi'in.

13 Mí seahta mú'een, ne'ihuaamua'a, Dios pu ayén amuaatajé sej si'i ruxiéehua á'ujujhua'ane'en, sicu. Ayee pu i éene'e, caxu huataúra'an sej si siyen ché'e sena'a tí'ijri'irée a'ij ti tejamuá'amitiéjte'e í ti a'ij pua'a een jime'e, sino setá'aj huateúvairé'en rujímua'a se'íjna jime'e sej huaújxe'eve'en.

14 Setá'aj siyen rí'i titetiújcha'íi a'iné tíj na'a ti té'axa jetzen í niuucari í mej jín tí'aijta, nain pu araúrastejsin seij jime'e í niuucari ti ayén yee: "Patá'aj yee raxí'eve'e pe'íjna í axí'ej tevi patíj aseíj tí'axe'eve'e."

15 Tí pua'a seuj siyen a'ij pua'a tiú'uxajta, na'ari seuj siyen titetiújcha'íire'e se'íjna jime'e sej chueere'e, rí'i xu'u mú'een sej si caí ahuáujpua'ajte'en rujímua'a.

Jíme'en a'íjna ti ta tzajta'a huiránineica, ajta a'íjna ti a'ín xiéjniu'ucare'ara'an í Dios airánineica

16 A'ij nu jín, ayée nu tejá'amua'ixaate'e, setá'aj siyen tí'ijri'irée sej se'íjna jetze arájca'ane'e í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios sej si caí siyen ra'ará'astijre'en se'íjna í ti a'ij pua'a een ti huiiráninei í a'amua tzajta'a.

17 Ayee pu'u, a'iné í xí'evi'ire'ara'an ti a'ij pua'a een ti huiiráninei í tzajta'an í ja'ati, a'í pu rájcha'íire'e í xí'evi'ire'ara'an í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. A'í mú miyen tiújcha'íire'e. A'íj xu jín caí ja'anáj á'aturaaven tí'itíj jime'e sej si caí siyen huárini a'ij sej riníche'en.

18 Mí ajta, ti pua'a a'ín xiéjniu'ucare'ara'an í Dios ayén ca'aníjra'a amuaatá'an sej si siyen ra'ará'astijre'en a'ij ti a'ín tí'ijxe'eve'e, capu ché'e

mú'ejmi jetze te'upuá'ajte'en ti'itíj jime'e a'íjna í niucari í mej jín tí'ajta.

19 Temua'a pu tirá'amitiejte'e a'ij ti ríci ti pua'a ja'atí ayén ra'ará'astijre'en í ruxí'evi'ira'a ti a'ij pua'a een ti huiiráninei í tzajta'an. Ayee mú ríci í teite, metí'ixana'acire'e, majta a'ij pua'a titejá'ujuhua'ane'en. Cha'a na'a mú taúra'aca seica jamuan í teite.

20 A'íí mú majta huá'anajche a'ímej í mej caí dioosi pú'een, majta mú huá'achahua'iraca í ruxí'ej teite. Jé'ecan mú tiújcha'íire'e muá'aye'i seica jamuan. Camu majta rí'í tí'iru'ixaate'e. Majta mú á'ujchuéere muá'aye'i. Jé'ecan mú majta runé'usi'ite'e muá'aye'i me'íjna jime'e mej tiú'uteúra'ate'en nain. Já'íta'a mú a'utac'íca muá'aye'i. Majta téhuiicare'e muá'aye'i seica jemi me'íjna jime'e mej seicié tí'imua'atze.

21 Jé'ecan mú majta tí'inecua'atze í tihua'áa í seica, majta rutá'aruaijve'e. Meta'aruáj mú ruxí'éehua á'ujuhua'ane'e muá'aye'i jamuan í mej tí'iyeste ti'itíj jime'e. Tíj na'a ti ayén a'ij pua'a een, ayée mú ríci a'íime í mej ra'ará'astijre'en í ruxí'evi'ira'a ti a'ij pua'a een ti huiiráninei í huá'a tzajta'a. Ayee nu tejá'amua'ixaate'e tzáahuati'ira'a jime'e, a'íime í mej miyen a'ij pua'a titetiújcha'íí, capu xaa ne'u ayén tihuá'aci'iti mej me'uun a'uteárute a'u ti Dios é'eseijre'e.

22 Mí majta a'íime í mej jetzen araujca'ane me'íjna jetze í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, ayée mú rí'í titetiújcha'íí. Mehuá'axe'eve'e mú muá'aye'i í seica í teite. Maújtemua'ave'e mú muá'aye'i. Temua'a pu naa rí'í huateápua'areca'a í huá'a

tzajta'a. Majta raayí'iti mej te'utáviicua'i me'íjna jime'e ti huá'amuari'eriste'e. Rí'i mú majta ti-huá'acha'íi muá'aye'i í ruxí'ej teite. Rí'i mú tí'iteteite a'íime. Camu ti'itíj jín auté'ítzeaaara í seica jemi.

²³ Rí'i mú tí'itiújcha'íican jín mé á'ujjuhua'an. Camu majta rí'i a'ij rij muá'aye'i. Ajta a'íimej jime'en í teite mej miyen 'een, capu mé'e já'ahua'a sej í niuucari ti ayén huá'a jetze ti'itíj jín te'upuá'ajte'en.

²⁴ Majta a'íime, í mej jetzen ajtéme'ecan í Ciríistu'u, mu'uri nain tí'iteca'a me'íjna jime'e í ruxí'evi'ira'a ti a'ij pua'a een ti huiiráninei í huá'a tzajta'a mej mi caí ché'e a'ij pua'a titetiújcha'íi.

²⁵ Tí pua'a tiyen ruurican huateáturan í Dios jemi te'íjna jime'e tej jetzen arátaca'anen te'íjna jetze í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, tiché'e teajta tiyen rí'i tí'itítacha'íi te'íjna jime'e tej teajta jetzen arátaca'anen te'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an jetze.

²⁶ Tiché'e caí á'atatzaahuat'e ti'itíj jime'e. Tiché'e teajta caí ca'aníjra'a tatá'acare'en tej ti huatétane'usi'ite'en tajímua'a. Tiché'e teajta caí tihua'anecua'atzi'ira í tihua'áa í taxí'ej teite.

6

Mej nu'u huateújvair'en sej ajta sej

¹ Ne'ihuaamua'a, ti pua'a sej mú'een auteáturan tí'itíj jime'e, setá'aj siyen huárini. Ché'e sej mú'een rí'i ráaruuren. Ajta a'íin ti rí'i ráaruurejsin, ché'e a'íin pu'éene'e í ti jaítze'e araujca'anée a'íjna jetze í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios. Ché'e ajta rí'i tí'itiújcha'íican jín ayén rí'i ráaruuren, ajta caí

yá'uhua'anan ti í'iri'iri ti ti'ití ca'aníjra'a raatá'an ti ij ayén che'atá na'a auteáturan tíj ajta í seíj.

² Sej si ra'ará'astijre'en í niucari ti Círíistu'u jetze me'ecan. Ruxe'eve'e sej siyen huateújvaire'en seíj ajta sej se'íjna jime'e ti ja'atí te'utáviicua'i a'íjna ti raatamuári'eriste'e.

³ Ayee pu'u, a'iné ti pua'a ja'atí ayén tiraatámítiejte'e ti a'í na'a ruseíj jeíhua ruxe'eve'e, ti pua'a caí ti'ití, a'í pu rucuanamuan ruseíj í ru tzajta'a.

⁴ Mí ajta, ché'e ayén éene'en ti ja'atí ti na'a ayén tiráamua'ati a'ij ti tí'imíjhuaca ruseíj. Tí'íjta ayén huarín, aj pu xaa rí'iríista a'ame ti ahuaújtzaahuate'en, aru a'í pu'u na'a a'íjna jime'e ti ari tiú'uruu ruseíj. Capu ché'e ruxe'eve'e a'ame ti a'ín ayén ahuaújtzaahuate'en a'íjna jime'e ti ayén nu'u jaítze'e ruxe'eve'e caí í ruxí'ej tevi.

⁵ Ché'e ayén éene'en a'iné ayée pu ruxe'eve'e ti ja'atí ti na'a ayén rá'aviicua'íran a'íjna jime'e ti raatamuári'eriste'e.

⁶ Ajta a'íime ti ja'atí ayén tihuá'amua'ate a'ij ti té'eyu'usí'i í yu'uxarí jetze, miché'e me'ín cíj tiraatá'an í ti jín huateújvaire'en a'íjna ti tihuá'amua'ate.

⁷ Caxu siyen rucuanamua. Capu rí'irí sej raatéxíeehuata í Dios, a'iné a'í pu tiu'utanájchita a'ij ti tiraavíjte'e. A'achú sej caj tiu'utá'an, ayée pu che'atá na'a tejá'amuaci'íti.

⁸ A'íjna í ja'ati ti ayén ti'ití'íjcha'í ti ij ayén rí'í tiraatá'an í ruxí'evi'íra'a ti a'ij pua'a een ti hui-iráninei í tzajta'an, ayée pu tí'iraci'íti ti tejá'urieeni a'íjna jime'e í ruxí'evi'íra'a ti a'ij pua'a een.

Ajta a'ñin í ja'ati ti ayén rí'i ti'itiújcha'ñi ti ayén rí'i tiraatá'an a'íjna í xiéjniu'ucare'ara'an í Dios, ayée pu tí'iraci'iti ti ayén ruurican huateáturan í Dios jemi tíj na'a rusén jime'e.

⁹ Tiché'e caí taxieemijte'e te'íjna jime'e tej tiyen raruure í ti i'i xí'epi'in, a'iné tí'ij a'ájna teja'uré'enen ja'anáj ti huaújxi'epi'intare, ti pua'a tecaí amuacaícan raatéxieehuata, a'ájna xicájra'a jetze pu xaa tí'itaci'iti nain a'ij ti tiraavíjte'e.

¹⁰ A'íj pu jín, tíj na'a ti ayén tí'itaci'iti tej tiyen huárini, tiché'e tiyen rí'i tihuá'ucha'in í taxí'ej teite. Teta'aj jaítze'e rí'i tihuá'ucha'in a'ímej í mej majta ta jamuan té'atzaahuate'e.

Mej nu'u rí'i tiraasej ti ij caí ja'atí huá'ucuanamua

¹¹ Rí'i xu'u mú'een tiraasej a'ij nej ve'ecán jín tira'uyú'uxaca'a í nemuajca'a jime'e.

¹² Mí majta, a'íme í mej á'amua'itziite'e, ayée mu'u een jín tí'itese'e sej si ca'anéjri jín ra'ajtásiichixi'in í runavij mej mi rujímua'a mena'a huateújvairé'en. Camu raxí'eve'e ti puaíjtzí hua'utá'an a'íjna jime'e mej nu'u majta ra'ará'astijre'en me'íjna í Ciríistu'u í ti á'utataihuaca'a í cúruu jetze.

¹³ A'íj mú huataúra'a mej mi ra'ajtasíjche í runavij, mi majta caí camu ra'ará'astijre'e í ni-uucari í mej jín tí'aijta. Ayee mu'u raxí'eve'e mej mi amuaataséjrate'en a'íme í mej Israél jetze ajtéme'ecan mej mi me'íjna jín ahuaújtzahuate'en a'íme jemi í sej nu'u ra'ajtasíjcheca'a í runavij.

¹⁴ Mí neajta inee, ché'e nu'u caí ja'anáj ahuántzaahuate'en tí'itíj jime'e sino ché'e a'íj pu'u

na'a ti Ciríistu'u nej jetze me'ecan rajpuaíjtzi já'araa í cúruu jetze. A'íj nu jín caí ché'e ra'ará'astijre'en í tihuá'aye'ira a'ímej í mej yen chaanaca japua huachéjme. A'íj mú majta jín néjcha'íire'e ineetzi.

¹⁵ Ayee nu tejá'amua'ixaate'e a'iné capu ché'e ti'itíj ne jetze ruxe'eve'e ti pua'a ja'atí ra'ajtasíjcheca'a í runavij nusu caí. A'íi pu'u xaa Dios jetze ruxe'eve'e ti a'ín ja'atí seicié tiú'umua'ati ti ij rujéjcuatze'en huateáturan jemin í Dios.

I ti jín ra'antipua'ari

Single Line Composer

¹⁶ Ché'e Dios hua'utéjpua'ajte'en, ajta huá'ancu'uvajxi'in a'achú mej mena'a pua'amé ra'ará'astijre'e a'íjna í niuucari, a'iné a'ii mú a'ín pú'een í mej Israél jetze ajtéme'ecan, í teitejra'a í ti Dios hua'antíhuau.

¹⁷ A'íj pu jín íjii ti yú auca'ití a'ame, ché'e caí ché'e ja'atí né'itziite'e, a'iné temua'a nu neri nicu ti'icápita'inara'a ne'íjna jime'e í nej rajpuaíjtzi í Jesús jetze me'ecan.

¹⁸ Ché'e a'ín tavástar'a, a'íjna í Jesús ti ajta i'í Ciríistu'u, ché'e a'ín rí'i tejamuaatá'an í a'amua tzajta'a, mi sej ne'ihuaamua'a pú'een. Ayee pu'u, ché'e ayén té'ara'ani.

**I niuucari ti jejcua, ti ajta jime'en ra'axa
a'ijna i tavastara'a, i Ciriistu'u ti ji'i Jesús ti
tu'irájtuaa**

**New Testament in Cora, El Nayar Presidio De Los
Reyes; crn (MX:crn:Cora, El Nayar)**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Cora, El Nayar

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Cora, Presidio de los Reyes [crn], Mexico

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Cora, El Nayar

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

xxx

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

10f6cd13-ea38-5c62-beee-25cf942ce3aa